

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiæ, 1605

Excerpta Ex Quibusdam Litteris P. Martini Perez Societatis Iesv, Noua ex
missione Prouinciæ Zlnaloa ad Patres Mexicanos, datis mense Decembri
1591.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

EXCERPTA EX
 QVIBVSDAM LITTERIS
 P. MARTINI PEREZ SO-
 CIETATIS IESV,

*Nova ex missione Provincia Zinaloa ad Patres Me-
 xicanos, data mense Decembri 1591.*

DOST ultimas apud Tautecas 6 Iulii datas, quo die in hanc Zinaloa Provinciam ingre- si sumus, ab Praefecto Roderico del Rio directi discurremus, vagatique sumus per varia castella, vicos rusticos, metalli fodinas, pastorum casas, Hispanorum villas & domitia quaedam, juuando proximum solitis officiis nostris, nobis vt nunquam deesset quo occu- paremur. Transcendimus diebus octo asperum ac difficilem ope- rosamque Tepesuani montem, nullo conspecto animali, aui- bus quibusdam exceptis, cuius ratio est vis earum muscarum, quae- quos infestant, quarum toto monte copta est maxima, quae equit nostris fuerunt molestissimae. Occurrerunt nobis Cuimechi qui- dam, qui sunt Indi militares, qui ex eo quod habebant liberaliter obtulerunt, nullo incommodo illato. Ex his propè infiniti inoe- niuntur, qui huc & illuc dispersi vagantur, in nullo alio occupati, quam vt victui opportuna venentur & querant. Relatumque no- bis est, in montis parte ad tria millia conuenisse, qui Praefectum obsecrabant, vt quae fidei sunt Christianae, eos doceri instruique faceret. Eorum minister, qui vnicus est, nos inuist. Obuius factus est Hispanus quidam ordinum ductor, cui sex Castella pagana seu vici rustici quadam montis parte parer. qui satis instructus, quid- nam in eiusmodi missionibus Societas praterderet, ad P. Visita- torem literas dedit, quibus vnum ex Patribus sibi concedi postu- labat, cuius opera ad viginti animarum milia in disciplinam Pa- tris tradenda instituerentur.

Hos & alios vicos non absque dolore prateriuimus, quia iam apud nos constitutum fuerat, nullo vt in alio loco praterquam in pro-

in prouincia hac subsistereimus. Paucis ante aduentum nostrum diebus scripseramus sex aut septem Hispanis, qui ibidem morantur absque vlllo sacerdote, & semel tantum in anno Missam audiebant, quando videlicet sacerdos quispiam triginta aut quadraginta miliaribus distans ad eos veniebat, vt confessione poenitentes purgaret. Illi cum praecipuis quibusque Indis nobis, qui plusquam viginti miliaribus ab eorum domiciliis distiti eramus, hilares & recreati plurimum occurrunt, & vsque ad sequens flumē Prouincię huius, vbi est sanctorū Philippi & Iacobi vicus, comitantur. Abest hæc Prouincia Mexico plusquam trecentis miliaribus, & septentrionem versus protenditur. Ad dextram montes habet Tepesuanos, ad Læuam mediterraneum Mare: parte altera ad Zibolam & Californiam vsque excurrit, quę sunt Prouincię Occidentem versus magnę & frequentes plus satis. Ad latus vnū, quo septentrionem respicit, duorum tantum dierum ab vltimo huius Prouincię flumine itinere, (quemadmodum ab Præfecto accepimus) conspiciendum se præbet nouum Mexicum aded celebre & nominatum, ac gentilis superstitionis abundans, de quo scriptum est frequenter.

Zinaloæ prouinciam meriuntur & secant octo fluuiis maioribus, qui in ea decurrunt. Partitionis verò ea ratio est, quòd Castella & vici pagani omnes ripis & fluminum labris adiacent, quę pisculeuta sunt, & quę non longo tractu in mare mediterraneū influunt. Solum sationi aptum est & ferax, & quę seueris, reddit. Cælum purgatum & salubre. Rustici & agrorum cultores bis in anno metunt, ac inter reliqua fabarum copiam, cucurbitas, matron, eiusdemque generis legumina colligunt, ex quibus ipsi & nos vescimur tam abundè, vt de aucto rerum pretio aut fame sermo nullus; quinimo perit frequenter bona pars messis collectę, & matron verus abjiciunt, vt sit locus nouo. Abundant gossipino lino, ex quo telas optimas texunt, quibus vestiuntur. Vestes eorū sunt panni pars, humeris illigata, qua veluti pallio Mexicanorum more totum corpus tegunt. Id verum, quòd cum omnes sint opifices, maxima anni parte non tegantur, sed nudi incedant. Cuncti tamen cingulo quodam largiori ex eodem gossipino panno variè & multipliciter elaborato, adiectis etiam figuris coloris diuersi, quas cochlearum & concharum testę & domus artificiosè ossibus admixtę faciunt. Auribus præterea fila multa inserunt, ex quibus in aures dependeant, quem in finem natis infantibus mulcis in locis aures perforant, & annulos, grana seu globulos, corallū inserunt, ita vt auris quælibet quinquaginta huius generis orna-

mentis facillè grauetur, quare non in latris obuoluti sed supini semper dormiunt. Femina à coxis decenter deorsum vestita, reliquo nuda. Viri perinde vt feminae prominentes capillos gestant, hæ in humeros, sparsos, illi frequenter collectos & variis modis astrictos, iniecta coralla variis plumis & cochlearum testis exornata, quæ etiam nescio quam pulchritudinem & ornatum capiti afferant. Onèrant collum orbiculis coloris varii. Statura corporis sunt magna, & qua Hispanos palmo superent, ita vt equis indè res nos nec quidquam inclinatos, nihil erectis talis, facillè complecterentur. Valètes & robusti, quòd bella, quæ illis cum Hispanis fuerunt, facillè indicant, in quibus tamen si damna non parua acceperint, non inulti tamen nec absque aduersariorum sanguine. Cùm de summa rerum acrius decertare vellent, denunciant & indicebant diem. Eorum arma arcus sunt, & veneno infecte gittæ, ac clauarum genus durioris ligni, quarum ictus repetere non oportet, vt alicui caput cerebrumque comminuas. Vtuntur etiam hastis breuioribus ex ligno rubro confectis, tam solidis & acuminitatis, vt præpilatis nostrorum non cedant. Atque quàm inimicis sunt terribiles & formidandi, tam inter suos & vicinos quæri & pacis amantes, rarusque inuenitur prouocator aut contentiosus. Hispani post aliquot congressus militares dextram tandem eis dederunt relictis auribus sedibus. At octo illi quorum superius memini pacifici inter eos viuunt, & quamuis Domini vocitentur, iis tamen contenti sunt, quæ Indi offerunt, nulla vi aut molestia cuiquam illata.

Cùm has in oras venissemus, fama nouorum hominum exciui Indi confertim in nostras ædes concurrerunt, & summa beneuolentiæ significatione salutatione & verbis, quæ tamen non capiebamus, amorem testabantur, tam diu nobiscum commorati, dum amicè domum remitterentur. Neque oblatam primo quoque tempore opportunitatem neglexerunt, declarantes quanto animo in Christianam religionem ferrentur. Nam cùm primos huius provincie vicos essemus ingressi, vulgato etiam in vicinis locis aduentu nostro, die insequenti conuenit in Ecclesiam tam aduultorum quàm puerorum magnus numerus, vt baptismo tingerentur, quod summa nobis fuit consolationi. Abluimus pueros & puellas facillè octoginta, cæteros animo creximus spe non inani futurum, vt simulatque instituti essent necessaria doctrina, eiusdem sacramenti essent participes. Inuenimus ad quadringentos Christianos, qui ab Patribus Franciscanis qui in hæc loca venerant ante annos duodecim baptismo initiati, interfectis tandem illis

ab ipsis incolis, caruerant doctore. Neque fieri poterit omnes ut à nobis erudiantur, nisi adiutores submittantur. Nam præterquam quòd populus sit multus, sermone & linguis etiam differunt, tamen si duæ sint præcipuæ & generales maximè.

Duas linguas veluti subito opere discimus, quæ tamen non sint maximè vulgare & generales, necessariæ sunt magis, & tribus mensibus tantum profecimus, facilè ut loquentes Indos assequeremur. Quare cepimus Catechismo erudire gentem, & piis exhortari sermonibus ad eos in officio continendos, & omni timore liberandos. Cùm vident preces & DEVM orandi formulas non extraneo sed familiari idiomate se à nobis accipere, quas ut & Catechismum magna cura & temporis breuitate addiscunt, iamque tam adulti quàm pueri plures mille sexcentis abluti sunt, præter quadringentos qui in infantili penè ætate a Patribus nominatis tincti, & duodecim totos annos neglecti vix signum habebant Christiani instituti, sed cum Ethnicis patrio more matrimonio erant coniuncti. Multis concubinas detraximus, cùm huius gentis ea sit consuetudo, tot ut superinducant, quot alendis sunt satis. Matrimonii Sacramento iunximus non paucos.

Sunt & plures alii qui baptismum appetant, sed cùm ingens sit populus, operarii verò duo tantum, fieri non potest ut labori partes simus. Ultimo Nouembris visitaui huius tractus seu fluminis gentem, & duodecim aut tredecim miliaribus quatuor milia ut minimum numerantur Indi, qui arcu & sagitta vtuntur, exceptis mulieribus & paruulis. His admixti sunt quidam non boni nominis & famæ, quibus cum demone familiaritas & consuetudo, cum quo abominanda & horrenda prorsus peccata committunt.

Plurimi in montes profugerunt, ne eorum paruuli abluerentur, quoniam demon in vulgus sparserat morituros omnes, quæ baptismò tingerentur, nihilominus tamen septem aut octo diebus 240 infantes Sacramenti aqua aspersi: coëgit me necessitas, his relictis, ut aliò concederem vicinos adiuturus, teneor tamen magno reuertèdi desiderio, permotus commiseratione quadam, quæ videat gentem verè fidei ignaram tam arctè à demone possideri.

Sunt iam in tribus his fluminibus tredecim Ecclesiæ, iis exceptis, quæ paulatim eriguntur, nec in earum usum plures sunt nobis vestes sacræ, quàm eæ quas circumferimus, & alio quodam altaris apparatu qui Hispanorum est. Nulla est in Ecclesiis campana. Altate cruce vna & aliquot Chartaceis imaginibus, que Culhuaco huc delatæ sunt, instruximus, quia nobis aliud deest

ornatus, quem à R. V. expectamus, & perutilis futurus, gentem
tam studiosa cultus exterioris.

Die Conceptionis Deiparæ Virg. sacro dedicationem templi
Petatlam celebrauimus. In eo reposui paruatam quandam B. Virgi-
nis Conceptioni sacratam. Instituiimus supplicationem, in qua
pueri Te Deum laudamus lingua vulgari decantabant, subiunxit
orationem, ac tandem Missam legi, quòd cantores ignari adhuc
sint cantus, & aliud personare nesciant, quàm rudi quadam & dis-
sona voce Amen. Interfuerunt ex Ethnicis plurimi, qui alium de ad-
diem festum inuitati fuerant, & propè attoniti erant visis his pri-
mis initiis, optantes, vt in eorum vicis similis haberetur celebra-
tas. Quantum hucusque colligere licuit, horum & vicinorū Ca-
stellorum Paganorum, vbi maior frequentia, & linguarum diuer-
sitas minor, Indi Incolæ alacres sunt & excitati, tractabiles, facili-
ioris conuersionis quam quos vidi aut noui hactenus. Optant
aliquando velut secessione quadam mecum habitare, sed tantum
conuenientium concursus, hanc vt quietem mihi non relinquant,
& licet taceam, nihilominus varios miscent sermones de nostris
interrogantes & recensentes sua, nocteque ad nos veniunt preca-
tionum & orationis causa. Ingeniosi sunt & dociles, etiam si nul-
lum habuerint doctorem, cuius institutione hæc vis nature exerce-
retur. Agunt in Castellis aut vicis rusticanis cõtiguis & ex cre-
ta & lignis erectis domibus, quas storeis tegetibusque arundine
ornant. In coniugiis, quæ incunt, quando multas sibi iungunt u-
xores, minùs inconueniens indecenisque videtur, si sororem, ma-
trem, vel etiam filiam accipiant, quòd hoc ad domesticam pacem
tuendam facere plurimum arbitrentur, viteturque eo modo z-
mulatio omnis. Ac licet affinitatem nullo loco ponant, consan-
guinitatis tamen rationem habent maximam. Liberos amant te-
nerrimè ad certum vsque tempus, nec eos alia docent quàm quæ
ipsi sciunt, neque vllam ob causam plectunt vel castigant, atque
ita pecorum more viuunt. Matrimonio coniungunt suo tempo-
re. Coniugii autem hæc est forma: Conueniunt utrorumque inter
se parentes, & post vtrimque habitos sermones, pro gentis more
choreas agunt & saltationes, datisque dextris ad suos reuertun-
tur: quòd si sponsus vel sponsa minoris sint, quàm nuptiæ requi-
rant, atatis, menses & etiam annum expectant, nec in mutuos ve-
niunt aspectus: tempore deinde suo sponsæ Pater filiæ & genero
domum cum adiuncta suppellectili relinquit. Creant etiam spon-
sum equitem, si familiæ sit illustrioris, vario ritu, cuius hæc præci-
pue sunt cceremoniæ: Arcum tradunt, & qua ratione nouis armis
vtendum

utendum fit instruunt; utque industria & habilitatis dent signum quoddam, in leunculum aut feram immittitur, quam ubi interfecerit, sponfus honore & dignitate, qua cæteris qui equites non sunt, antecellit, insignitur. Inter politica quæ seruant hoc est vnũ, quod aliorum filios in suos adoptant, sed hic in alterius familiam transitus seueriores & periculosiores ritus habet. Immittitur enim in os ad gulam vsque palus, quo ferè præfocantur, si res successerit, quicquid ciborum assumpserunt euomunt, atque ita in ius alienum transeunt. Quicquid ab opere & labore superest temporis ludo absument, qui aleas refert, sed variis cõstat signis. Hoc in genere exercitatissimi summa animi moderatione & patientia ludunt, nec iuramentum auditur vllum, nec cõtentiosum aut pugnae verbum, etiam si vestes & cætera omnia absument, & nudi quod accidit aliquando reuertantur. Cùm infirmantur, si grauis & periculosa fuerit ægritudo, sepultura locum effodiunt; manetque aliquando totos quinque aut sex dies apertus, quæ agendatio profuit plurimum cuidam feminae, cùm enim vicum quendam ingressus essem, & humum altè effossam viderem, non ignarus causæ accessi iacentem & morbidam, eamq; ex Catechismo quem lingua scripseram vulgari Christianè institutam ablui, sed ex morbo conualuit. Ideo verò sepulturae loca aperiunt, ut extincti cadauer vel cineres (nam adurunt aliquando corpora cum domo tota & supellectili) confestim humo obruant: sepulchrum certo quodam puluere iniecto aspergunt, ex quo potionem conficiunt, deferuntque secum cibos, & post lachrymis rigatam sepulturam sese inebriant, parentibus defuncti conuiuium parantibus iis qui adstant. Atque hæ sunt eorum exsequia.

Vicarius Ecclesie Culiacan, quæ Zinaloa ubi supradicti Patres agunt quinquaginta milliaribus abest, datis ad quendam amicam litteris in hanc sententiam scripsit: Zinaloæ, Patres officiosè laborant in Domino in conuertendis ad fidem Indis adeò fructuose & feliciter, ut miraculo omnes adscribamus: Neque credi potest, qua celeritate & didicerint & eius Prouinciæ lingua loquantur, quaque facilitate & satisfactione ad baptismum Incola accedant, & in rebus fidei institui postulent. Dei certè est opus, quamobrem ei diuina Maiestas fauet & dat incrementa.